BAŞYAZI

Özal'ı vefatının **22'nci yılında** saygıyla, sevgiyle ve özlemle anıyoruz

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

Turgut Özal, küreselleşmeyi ve bilgi toplumunu önceden gören ve idrak edebilen ilk devlet adamımızdı. Türkiye, bilgi teknolojisi altyapısına, bu ileri görüşlülük sayesinde sahip oldu. Bugün telefon, bilgi iletişim altyapısı, dış ticaret, turizm, yurt dışı müteahhitlik ve yurt dışında tanınan Türk markaları gibi alanlarda geldiğimiz noktanın arkasında onun zamanında atılan adımlar var.

Nisan ayı ile birlikte Turgut Özal'ın vefatı üzerinden 22 yıl geçmiş oluyor. Bu uzun zamana rağmen kendisini sıradan siyasetçilerden farklı kılan vizyonu ve icraatları, milletimizin hafızasında unutulmayan bir isim olarak kalmasını sağladı.

Türkiye uzmanı siyaset bilimci ve sosyolog Rustow der ki; "Türkiye üç devrim yaşadı: Atatürk'ün milli devleti kurması, İnönü'nün demokrasiye geçme kararı ve Turgut Özal'ın ekonomik zihniyeti değiştirmesi."

Bugün düşünce hayatımıza, ekonomimize ve günlük yaşantımıza yön veren çoğulcu ve özgür düşünce ortamı, rekabete dayalı ekonomi gibi sayısız olgu Özal'la gündemimize girdi. 10 yıl gibi kısa süren siyasî hayatına yüzyılları sığdırdı, Türkiye'yi kabuğundan çıkartarak çağdaş ve modern bir ülke hâline dönüştürdü, çok sevdiği tabiriyle Türkiye'ye çağ atlattı.

Özal, ekonomi ve kamu idaresindeki zihniyet değişiminin öncüsü oldu. Toplumun devletin değil, devletin toplumun hizmetkârı olduğu fikrini etkili şekilde dile getirdi. Sivil otoritenin elini bürokratik otoriteye karşı güçlendirerek, ifade özgürlüğünü genişletti. Ayrıca AB üyeliğine tam üyelik başvurusunu yaptı. Elbette büyük değişimleri ateşleyen her lider gibi hataları ve eksikleri oldu. Ama Özal'ın getirdiği felsefe bugün hâlâ gündemdeyse, durup bunu düşünmekte fayda var.

1981'deki İzmir İktisat Kongresi'nde Özal, yapısal darboğazlarımıza (altyapı, enerji ve ihracat yokluğu) dikkat çekmişti. Bu darboğazların nasıl aşıldığını ve yapılan reformlarının sonuçlarını da 1992 Kongresi'nde anlatmıştı. Konuşmasının son cümlesi tarihi bir uyarı niteliğindeydi; "Ciddi hatalar yapmazsak, 21. yüzyıl Türklerin ve Türkiye'nin yüzyılı olacaktır."

Ne yazık ki, 90'lardaki siyasetçilerin ne bu uyarıyı anlayacak fikri kapasiteye ne de başlatılan reform hamlesini devam ettirecek vizyona sahip olmadıklarını krizler yaşayarak gördük. 1992'de koalisyon başladığında yönetemeyen demokrasinin ve popülizmin nasıl tahripkâr olacağını ilk fark eden Özal'ın söyledikleri müthiş bir öngörüdür; "Türkiye yeniden koalisyonlara girmiş durumda. Daha şimdiden iktidar erken emeklilikle ve Merkez Bankası'nı kullanarak ekonomiyi rotasından çıkarırsa işin sonu yine felakete gider!" Sonuçta 1994 ve 2001 krizleri geldi. 80'ler atılım yılları, 90'larsa kayıp yıllar olarak hatırlanıyor.

80 öncesinde Türkiye, içe kapanık, dışa kuşkuyla bakan bir toplumdu. Dünyaya açılma, rekabeti öğrenme ve ezberlerden kurtulmayı Özal'la öğrendik. 83'de seçilmesinin ardından yürürlüğe koyduğu düzenlemeler, nasıl hazırlıklı geldiğini gösterir. Mesela daha 1980'de Başbakan'a verdiği raporda, yapısal değişime dikkat çekerek şehircilik politikalarına önem verilmesini istiyordu.

Türkiye, bütün geleneksel toplumlar gibi içe kapanık, dışa kuşkuyla bakan, "Biz bize benzeriz" diyen bir toplumdu. Dünyaya açılma, dünyalı olma, gelişmiş ülkelere benzeme kültürü Özal'la gelişti. Çok iyi donanımlı bir teknisyen başbakan olarak rekabete açık bir piyasa ekonomisine ve Türk insanının müteşebbis yeteneğine güvenen bir insandı. Özal'ı eleştirerek iktidara gelenler bile sonrasında Özal'ın temel politikalarını benimsedi. Çünkü bunlar çağın politikalarıydı.

Türk sanayisini, alıştığı ithal ikameci, pahalı ve düşük kaliteli üretim yapısından kurtaracak, dışa açacak, bu sayede rekabeti, çağdaş yönetim zihniyetini getirecek ilk reform hamlesini 80'lerin başında başlattı. Türk müteşebbisi ihracatı ilk defa ciddi bir iş alanı olarak benimsedi. Öyle ki, tekstilde ülkemize kota uygulandığını ilk defa bu sayede fark etti.

Özal, küreselleşmeyi ve bilgi toplumunu önceden gören ve idrak edebilen ilk devlet adamımızdı. Türkiye, bilgi teknolojisi altyapısına, bu ileri görüşlülük sayesinde sahip oldu. Bugün telefon, bilgi iletişim altyapısı, dış ticaret, turizm, yurt dışı müteahhitlik ve yurt dışında tanınan Türk markaları gibi alanlarda geldiğimiz noktanın arkasında onun zamanında atılan adımları var. Diyordu ki, "Bizim insanımız ateş gibidir. Dokunduğu yeri yakar. Yeter ki engel olmayalım." İşte o engeller kalktıkça biz ürettik. Biz ürettikçe dünyayla rekabet eder hale geldik. Bu sayede dünyanın en büyük 20 ekonomisinden biri olduk.

Yaşadığı tecrübeler Özal'a göstermişti ki, tek fikirli toplumlar rekabetçi piyasa ekonomisinin gerektirdiği yaratıcılığı üretemez. İşte Özal'ı, "Üç hürriyet" vurgusuna götüren de bu oldu. Özal'ın felsefesinin temelini üç temel özgürlük; fikir, din-vicdan ve teşebbüs hürriyeti oluşturur. Bunlar Özal'ın bıraktığı derin izlerin en önemlilerindendir.

Fikir hürriyeti ile din ve vicdan hürriyeti temel hak ve özgürlüktür. Demokrasinin de en temel değerleridir. Teşebbüs hürriyeti ise ekonomik özgürlüklerden en önemlisidir. Teşebbüs hürriyeti liberal ekonomik düzen modeli olan serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmaz koşuludur. Bu çerçevede ekonomik kalkınmada devletin esas rolü, bugün artık tüm çağdaş toplumların benimsediği şekilde, tanzim edici ve gelişmeyi teşvik edici olması, fertlerin ve kuruluşların ekonomik münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, ekonominin rahat çalışması için kaideler koyması ve engellerin kaldırılarak randımanın yükseltilmesi olarak tanımlanır.

Turgut Özal yurt dışında da gayet aktifti. Dış politikada Türkiye'nin vizyonunu değiştirdi ve Türkiye büyüklüğünün farkına vardı. Sadece Batı dünyasıyla değil, Kafkaslarda, Orta Doğu'da ve Asya'da dış ilişkilerin gelişmesini sağladı. Sovyetler Birliği'nin dağılacağını önceden görerek Türk Konfederasyonu'nu kurma projesini ortaya çıkarttı. "Türkiye'nin üzerinde bir darağacı kurmak isteyecekler. Buna göre hazırlıklı olmamız lazım. Bunun da çıkış yolu komşularımız ile önce ekonomik ve ticari sonra kültürel ilişkilerimizi geliştirmek, böylelikle Batı'ya karşı güçlü olmaktır" derdi. Gittiği ülkelerde "Buraya para talep etmeye değil, ticaret yapmaya geldim" diyerek 70'lerdeki kapı kapı para arayan Türkiye portresini bir kalemde siliverdi.

Bugün Turgut Özal'ı Türk milletinin kalbinde yaşatan ve yaşatacak olan, vizyonu, şahsiyeti ve politikalarıdır. Milletimiz Özal'ın şahsında kendisini buldu, bu yüzden de tüm kalbiyle benimsedi. Milletin değerlerini paylaşan, ötekileştirmeyen, samimi, inançlı, çağdaş ve atılımcı kişiliğiyle gönüllerimizdeki yeri hâlâ taptaze. Vefatının 22'nci yılında saygıyla, sevgiyle ve özlemle anıyorum. Mekânı cennet, ruhu şâd olsun.